

Iwasawa-elmélet

Egyéni kutatómunka 2

Márton Dénes

Témavezető: Zábrádi Gergely

Budapest, 2025. január 10.

Legyen p páratlan prím és μ_{p^∞} jelölje az összes p -hatványadik egységgyököt.

Egy $\mathfrak{O}$ provéges Abel csoportra $\Lambda(\mathfrak{O}) = \varprojlim_{\mathfrak{O}/\mathfrak{O} \leq \mathfrak{O} \text{ nyílt}} \mathbb{Z}_p[\mathfrak{O}/\mathfrak{O}]$ az Iwasawa algebraja.

Legyen p páratlan prím és μ_{p^∞} jelölje az összes p -hatványadik egységgyököt.

Egy $\mathfrak{O}$ provéges Abel csoportra $\Lambda(\mathfrak{O}) = \varprojlim_{\mathfrak{H} \leq \mathfrak{O} \text{ nyílt}} \mathbb{Z}_p[\mathfrak{O}/\mathfrak{H}]$ az Iwasawa algebraja.

$Q(\mathfrak{O})$ a $\Lambda(\mathfrak{O})$ teljes hányadosgyűrűje, azaz $Q(\mathfrak{O}) = S^{-1}\Lambda(\mathfrak{O})$, ahol S a $\Lambda(\mathfrak{O})$ gyűrű nem nullosztóinak multiplikatívan zárt halmaza.

$\lambda \in Q(\mathfrak{O})$ pszeudomérték $\mathfrak{O}$ -n, ha $(g-1)\lambda \in \Lambda(\mathfrak{O})$ minden $g \in \mathfrak{O}$ -re.

Legyen p páratlan prím és μ_{p^∞} jelölje az összes p -hatványadik egységgyököt.

Egy $\mathfrak{G}$ provéges Abel csoportra $\Lambda(\mathfrak{G}) = \varprojlim_{\mathfrak{H} \leq \mathfrak{G} \text{ nyílt}} \mathbb{Z}_p[\mathfrak{G}/\mathfrak{H}]$ az Iwasawa algebraja.

$Q(\mathfrak{G})$ a $\Lambda(\mathfrak{G})$ teljes hányadosgyűrűje, azaz $Q(\mathfrak{G}) = S^{-1}\Lambda(\mathfrak{G})$, ahol S a $\Lambda(\mathfrak{G})$ gyűrű nem nullosztóinak multiplikatívan zárt halmaza.

$\lambda \in Q(\mathfrak{G})$ pszeudomérték $\mathfrak{G}$ -n, ha $(g-1)\lambda \in \Lambda(\mathfrak{G})$ minden $g \in \mathfrak{G}$ -re. Definiálható $\mathfrak{G} \rightarrow \mathbb{C}_p$ folytonos függvények integrálása a $\Lambda(\mathfrak{G})$ elemei szerint. Egy λ pszeudomértékre és egy nem konstans 1 , $\nu : \mathfrak{G} \rightarrow \mathbb{C}_p^\times$ folytonos csoporthomomorfizmusra

$$\int_{\mathfrak{G}} \nu d\lambda = \frac{\int_{\mathfrak{G}} \nu d((g-1)\lambda)}{\nu(g) - 1}$$

tetszőleges $g \in \mathfrak{G}$ -re, amire $\nu(g) \neq 1$.

Legyen $\mathcal{F}_\infty = \mathbb{Q}(\mu_{p^\infty})$ és $F_\infty = \mathcal{F}_\infty^+$ a legnagyobb valós részteste, illetve $\mathcal{G} = \text{Gal}(\mathcal{F}_\infty/\mathbb{Q})$ és $G = \text{Gal}(F_\infty/\mathbb{Q})$. Legyen $\{1, \iota\} = \text{Gal}(\mathcal{F}_\infty/F_\infty)$.
 $\Lambda(\mathcal{G}) = \Lambda(\mathcal{G})^+ \oplus \Lambda(\mathcal{G})^-$, ahol $\Lambda(\mathcal{G})^+ = \frac{1+\iota}{2}\Lambda(\mathcal{G})$ és $\Lambda(\mathcal{G})^- = \frac{1-\iota}{2}\Lambda(\mathcal{G})$.

Legyen $\mathcal{F}_\infty = \mathbb{Q}(\mu_{p^\infty})$ és $F_\infty = \mathcal{F}_\infty^+$ a legnagyobb valós részteste, illetve $\mathcal{G} = \text{Gal}(\mathcal{F}_\infty/\mathbb{Q})$ és $G = \text{Gal}(F_\infty/\mathbb{Q})$. Legyen $\{1, \iota\} = \text{Gal}(\mathcal{F}_\infty/F_\infty)$.

$\Lambda(\mathcal{G}) = \Lambda(\mathcal{G})^+ \oplus \Lambda(\mathcal{G})^-$, ahol $\Lambda(\mathcal{G})^+ = \frac{1+\iota}{2}\Lambda(\mathcal{G})$ és $\Lambda(\mathcal{G})^- = \frac{1-\iota}{2}\Lambda(\mathcal{G})$.

$\Lambda(\mathcal{G}) \twoheadrightarrow \Lambda(G) \rightsquigarrow \Lambda(\mathcal{G})^+ \simeq \Lambda(G) \rightsquigarrow \Lambda(G) \subset \Lambda(\mathcal{G})$

Hasonlóan $Q(G) \subset Q(\mathcal{G})$ és így a pszeudomértékeket G -n megfeleltethetjük azon pszeudomértékeknek $\mathcal{G}$ -n, melyek $Q(\mathcal{G})^+$ -ban vannak.

Legyen $\mathcal{F}_\infty = \mathbb{Q}(\mu_{p^\infty})$ és $F_\infty = \mathcal{F}_\infty^+$ a legnagyobb valós részteste, illetve $\mathcal{G} = \text{Gal}(\mathcal{F}_\infty/\mathbb{Q})$ és $G = \text{Gal}(F_\infty/\mathbb{Q})$. Legyen $\{1, \iota\} = \text{Gal}(\mathcal{F}_\infty/F_\infty)$.

$\Lambda(\mathcal{G}) = \Lambda(\mathcal{G})^+ \oplus \Lambda(\mathcal{G})^-$, ahol $\Lambda(\mathcal{G})^+ = \frac{1+\iota}{2}\Lambda(\mathcal{G})$ és $\Lambda(\mathcal{G})^- = \frac{1-\iota}{2}\Lambda(\mathcal{G})$.

$\Lambda(\mathcal{G}) \twoheadrightarrow \Lambda(G) \rightsquigarrow \Lambda(\mathcal{G})^+ \simeq \Lambda(G) \rightsquigarrow \Lambda(G) \subset \Lambda(\mathcal{G})$

Hasonlóan $Q(G) \subset Q(\mathcal{G})$ és így a pszeudomértékeket G -n megfeleltethetjük azon pszeudomértékeknek $\mathcal{G}$ -n, melyek $Q(\mathcal{G})^+$ -ban vannak.

Tétel

Létezik egyetlen ζ_p pszeudomérték G -n, amire

$$\int_G \chi(g)^k d\zeta_p = (1 - p^{k-1})\zeta(1 - k)$$

teljesül minden páros $k \geq 2$ számra, ahol ζ a Riemann-féle zéta-függvény és $\chi : \mathcal{G} \simeq \mathbb{Z}_p^\times$ körosztási karakter, azaz $\sigma(\zeta) = \zeta^{\chi(\sigma)}$ minden $\zeta \in \mu_{p^\infty}$ és $\sigma \in \mathcal{G}$ esetén.

$\Lambda(G)$ -modulusok struktúrája

Legyen M kompakt $\mathbb{Z}_p$ -modulus, amin G folytonosan hat.

Pontrjagin duális: $M^D = \{M \rightarrow \mathbb{Q}_p/\mathbb{Z}_p \text{ folytonos homomorfizmus}\}$, ahol $\mathbb{Q}_p/\mathbb{Z}_p$ diszkrét $\mathbb{Z}_p$ -modulus.

$\Lambda(G)$ -modulusok struktúrája

Legyen M kompakt $\mathbb{Z}_p$ -modulus, amin G folytonosan hat.

Pontrjagin duális: $M^D = \{M \rightarrow \mathbb{Q}_p/\mathbb{Z}_p \text{ folytonos homomorfizmus}\}$, ahol $\mathbb{Q}_p/\mathbb{Z}_p$ diszkrét $\mathbb{Z}_p$ -modulus.

Legyen $H \leq G$ nyílt részcsoport.

H -invariánsok: $M^H =$ legnagyobb részmodulusa M -nek, amit H fixen hagy.

H -koinvariánsok: $M_H =$ legnagyobb faktora M -nek, amit H fixen hagy.

$\Lambda(G)$ -modulusok struktúrája

Legyen M kompakt $\mathbb{Z}_p$ -modulus, amin G folytonosan hat.

Pontrjagin duális: $M^D = \{M \rightarrow \mathbb{Q}_p/\mathbb{Z}_p \text{ folytonos homomorfizmus}\}$, ahol $\mathbb{Q}_p/\mathbb{Z}_p$ diszkrét $\mathbb{Z}_p$ -modulus.

Legyen $H \leq G$ nyílt részcsoport.

H -invariánsok: $M^H =$ legnagyobb részmodulusa M -nek, amit H fixen hagy.

H -koinvariánsok: $M_H =$ legnagyobb faktora M -nek, amit H fixen hagy.

$$M^D = \bigcup_{H \leq G \text{ nyílt}} (M^D)^H$$

Ennek duálisát véve

$$M = \varprojlim M_H.$$

$\Lambda(G)$ -modulusok struktúrája

Legyen M kompakt $\mathbb{Z}_p$ -modulus, amin G folytonosan hat.

Pontrjagin duális: $M^D = \{M \rightarrow \mathbb{Q}_p/\mathbb{Z}_p \text{ folytonos homomorfizmus}\}$, ahol $\mathbb{Q}_p/\mathbb{Z}_p$ diszkrét $\mathbb{Z}_p$ -modulus.

Legyen $H \leq G$ nyílt részcsoport.

H -invariánsok: $M^H =$ legnagyobb részmodulusa M -nek, amit H fixen hagy.

H -koinvariánsok: $M_H =$ legnagyobb faktora M -nek, amit H fixen hagy.

$$M^D = \bigcup_{H \leq G \text{ nyílt}} (M^D)^H$$

Ennek duálisát véve

$$M = \varprojlim M_H.$$

A $\Lambda(G) = \varprojlim \mathbb{Z}_p[G/H]$ hatása ezen koordinátáinként értelmezhető.

Egységek, mint $\Lambda(G)$ -modulusok

Fixáljuk a $\mu_{p^{n+1}}$ ($n \geq 0$) csoportok valamilyen ζ_n generátorait, amelyekre $\zeta_{n+1}^p = \zeta_n$. Legyenek $\pi_n = \zeta_n - 1$. $\mathcal{F}_n = \mathbb{Q}(\mu_{p^{n+1}})$, $F_n = \mathcal{F}_n^+$, továbbá

$\mathcal{D}_n = \mathcal{F}_n$ egészeinek gyűrűjének egységei $\cap \langle \sigma(\pi_n) \in \mathcal{F}_n^\times : \sigma \in \text{Gal}(\mathcal{F}_n/\mathbb{Q}) \rangle$

$D_n = \mathcal{D}_n \cap F_n$.

Egységek, mint $\Lambda(G)$ -modulusok

Fixáljuk a $\mu_{p^{n+1}}$ ($n \geq 0$) csoportok valamilyen ζ_n generátorait, amelyekre $\zeta_{n+1}^p = \zeta_n$. Legyenek $\pi_n = \zeta_n - 1$. $\mathcal{F}_n = \mathbb{Q}(\mu_{p^{n+1}})$, $F_n = \mathcal{F}_n^+$, továbbá

$\mathcal{D}_n = \mathcal{F}_n$ egészeinek gyűrűjének egységei $\cap \langle \sigma(\pi_n) \in \mathcal{F}_n^\times : \sigma \in \text{Gal}(\mathcal{F}_n/\mathbb{Q}) \rangle$

$D_n = \mathcal{D}_n \cap F_n$.

$\mathcal{K}_n = \mathbb{Q}_p(\mu_{p^{n+1}})$, $K_n = \mathcal{K}_n^+$ és egy A részhalmazuk lezártját a p -adikus topológiában jelölje $\bar{A}$.

Egységek, mint $\Lambda(G)$ -modulusok

Fixáljuk a $\mu_{p^{n+1}}$ ($n \geq 0$) csoportok valamilyen ζ_n generátorait, amelyekre $\zeta_{n+1}^p = \zeta_n$. Legyenek $\pi_n = \zeta_n - 1$. $\mathcal{F}_n = \mathbb{Q}(\mu_{p^{n+1}})$, $F_n = \mathcal{F}_n^+$, továbbá

$\mathcal{D}_n = \mathcal{F}_n$ egészeinek gyűrűjének egységei $\cap \langle \sigma(\pi_n) \in \mathcal{F}_n^\times : \sigma \in \text{Gal}(\mathcal{F}_n/\mathbb{Q}) \rangle$

$D_n = \mathcal{D}_n \cap F_n$.

$\mathcal{K}_n = \mathbb{Q}_p(\mu_{p^{n+1}})$, $K_n = \mathcal{K}_n^+$ és egy A részhalmazuk lezártját a p -adikus topológiában jelölje $\bar{A}$.

$\mathcal{U}_n = \mathcal{K}_n$ egészeinek gyűrűjének egységei, $\mathfrak{p}_n = \mathcal{K}_n$ egészeinek gyűrűjének maximális ideálja, továbbá $U_n = K_n$ egészeinek gyűrűjének egységei.

$U_n^1 = \{x \in U_n \mid x \equiv 1 \pmod{\mathfrak{p}_n}\}$ és $Z \leq U_n$ részcsoportha $Z^1 = Z \cap U_n^1$.

Egységek, mint $\Lambda(G)$ -modulusok

Fixáljuk a $\mu_{p^{n+1}}$ ($n \geq 0$) csoportok valamilyen ζ_n generátorait, amelyekre $\zeta_{n+1}^p = \zeta_n$. Legyenek $\pi_n = \zeta_n - 1$. $\mathcal{F}_n = \mathbb{Q}(\mu_{p^{n+1}})$, $F_n = \mathcal{F}_n^+$, továbbá

$\mathcal{D}_n = \mathcal{F}_n$ egészeinek gyűrűjének egységei $\cap \langle \sigma(\pi_n) \in \mathcal{F}_n^\times : \sigma \in \text{Gal}(\mathcal{F}_n/\mathbb{Q}) \rangle$

$D_n = \mathcal{D}_n \cap F_n$.

$\mathcal{K}_n = \mathbb{Q}_p(\mu_{p^{n+1}})$, $K_n = \mathcal{K}_n^+$ és egy A részhalmazuk lezártját a p -adikus topológiában jelölje $\bar{A}$.

$\mathcal{U}_n = \mathcal{K}_n$ egészeinek gyűrűjének egységei, $\mathfrak{p}_n = \mathcal{K}_n$ egészeinek gyűrűjének maximális ideálja, továbbá $U_n = K_n$ egészeinek gyűrűjének egységei.

$U_n^1 = \{x \in U_n \mid x \equiv 1 \pmod{\mathfrak{p}_n}\}$ és $Z \leq U_n$ részcsoportha $Z^1 = Z \cap U_n^1$.

Legyen $C_n = \bar{D}_n$ és

$$U_\infty^1 = \varprojlim U_n^1, \quad C_\infty^1 = \varprojlim C_n^1$$

$\mathbb{Z}_p$ -modulusok, amiken $G = \varprojlim \text{Gal}(F_n/\mathbb{Q}) = \varprojlim \text{Gal}(K_n/\mathbb{Q}_p)$ folytonosan hat, így $\Lambda(G)$ -modulusok.

Tétel (Iwasawa)

Az $U_{\infty}^1/C_{\infty}^1$ $\Lambda(G)$ -modulus kanonikusan izomorf a $\Lambda(G)/I(G)\zeta_p$ modulussal.

Tétel (Iwasawa)

Az U_∞^1/C_∞^1 $\Lambda(G)$ -modulus kanonikusan izomorf a $\Lambda(G)/I(G)\zeta_p$ modulussal.

Bizonyítás ötletei:

- $0 \longrightarrow T_p(\mu) \longrightarrow U_\infty^1 \longrightarrow \Lambda(G) \longrightarrow T_p(\mu) \longrightarrow 0$ egzakt sorozat, ahol $T_p(\mu) = \varprojlim \mu_{p^{n+1}}$;
- $J = \{1, \iota\}$ -invariánsokat véve egzakt marad: $\mathcal{L}^1 : U_\infty^1 \simeq \Lambda(G)$;
- C_∞^1 ciklikus modulus;
- kiszámolható, hogy $\mathcal{L}^1(C_\infty^1) = I(G)\zeta_p$.

Karakterisztikus ideál

Az M $\Lambda(G)$ -modulus $\Lambda(G)$ -torzió, ha minden elemét annullálja egy nem nullosztó eleme $\Lambda(G)$ -nek.

Állítás

Legyen M egy végesen generált torzió $\Lambda(G)$ -modulus. Létezik $\Lambda(G)$ -modulusoknak egy

$$0 \longrightarrow \bigoplus_{i=1}^h \frac{\Lambda(G)}{\Lambda(G)f_i} \longrightarrow M \longrightarrow Q \longrightarrow 0$$

egzakt sorozata, ahol $f_1, \dots, f_h$ nem nullosztók $\Lambda(G)$ -ben, Q pedig véges modulus.

Karakterisztikus ideál

Az M $\Lambda(G)$ -modulus $\Lambda(G)$ -torzió, ha minden elemét annihilálja egy nem nullosztó eleme $\Lambda(G)$ -nek.

Állítás

Legyen M egy végesen generált torzió $\Lambda(G)$ -modulus. Létezik $\Lambda(G)$ -modulusoknak egy

$$0 \longrightarrow \bigoplus_{i=1}^h \frac{\Lambda(G)}{\Lambda(G)f_i} \longrightarrow M \longrightarrow Q \longrightarrow 0$$

egzakt sorozata, ahol $f_1, \dots, f_h$ nem nullosztók $\Lambda(G)$ -ben, Q pedig véges modulus.

Definíció

Az M modulus G -karakterisztikus ideálja $\text{ch}_G(M) = f_1 \cdots f_h \Lambda(G)$ főideál $\Lambda(G)$ -ben.

Legyen M_∞ a maximális kommutatív p -bővítése F_∞ -nek, ami elágazásmentes a p fölötti egyetlen prímeálon kívül.

$$X_\infty = \text{Gal}(M_\infty/F_\infty)$$

kompakt $\mathbb{Z}_p$ -modulus ellátható egy G -hatással:

Legyen M_∞ a maximális kommutatív p -bővítése F_∞ -nek, ami elágazásmentes a p fölötti egyetlen prímeálon kívül.

$$X_\infty = \text{Gal}(M_\infty/F_\infty)$$

kompakt $\mathbb{Z}_p$ -modulus ellátható egy G -hatással:

a $g \in G$ -hez válasszunk $\tilde{g} \in \text{Gal}(M_\infty/\mathbb{Q})$ felemeltet (azaz $\tilde{g}|_{F_\infty} = g$) és g hatása $x \in X_\infty$ -en legyen

$$g.x = \tilde{g}x\tilde{g}^{-1}.$$

Legyen M_∞ a maximális kommutatív p -bővítése F_∞ -nek, ami elágazásmentes a p fölötti egyetlen prímeálon kívül.

$$X_\infty = \text{Gal}(M_\infty/F_\infty)$$

kompakt $\mathbb{Z}_p$ -modulus ellátható egy G -hatással:

a $g \in G$ -hez válasszunk $\tilde{g} \in \text{Gal}(M_\infty/\mathbb{Q})$ felemeltet (azaz $\tilde{g}|_{F_\infty} = g$) és g hatása $x \in X_\infty$ -en legyen

$$g.x = \tilde{g}x\tilde{g}^{-1}.$$

Tétel (Fő sejtés)

$$\text{ch}_G(X_\infty) = I(G)\zeta_p$$

Kapcsolat az Iwasawa tétellel

Legyen L_∞ a maximális kommutatív p -bővítése F_∞ -nek, ami elágazásmentes mindenhol.

$$Y_\infty = \text{Gal}(L_\infty/F_\infty)$$

szintén $\Lambda(G)$ -modulus.

Legyen V_n az F_n egészeinek gyűrűjének egységei, $E_n = \overline{V_n}$, $E_\infty^1 = \varprojlim E_n^1$.

Kapcsolat az Iwasawa tétellel

Legyen L_∞ a maximális kommutatív p -bővítése F_∞ -nek, ami elágazásmentes mindenhol.

$$Y_\infty = \text{Gal}(L_\infty/F_\infty)$$

szintén $\Lambda(G)$ -modulus.

Legyen V_n az F_n egészeinek gyűrűjének egységei, $E_n = \overline{V_n}$, $E_\infty^1 = \varprojlim E_n^1$.
Fundamentális egzakt sorozat:

$$0 \longrightarrow E_\infty^1/C_\infty^1 \longrightarrow U_\infty^1/C_\infty^1 \longrightarrow X_\infty \longrightarrow Y_\infty \longrightarrow 0.$$

A karakterisztikus ideál multiplikatív: ha

$$0 \longrightarrow M_1 \longrightarrow M_2 \longrightarrow M_3 \longrightarrow 0$$

egzakt sorozat, akkor $\text{ch}_G(M_2) = \text{ch}_G(M_1)\text{ch}_G(M_3)$.

Iwasawa tétele miatt $\text{ch}_G(U_\infty^1/C_\infty^1) = I(G)\zeta_p$, tehát a fő sejtés ekvivalens $\text{ch}_G(E_\infty^1/C_\infty^1) = \text{ch}_G(Y_\infty)$ -vel.

Euler rendszerek motivációja

Legyen $r \geq 2$, $a_1, \dots, a_r$ nemnulla és $n_1, \dots, n_r$ egész számok, melyekre $\sum_{j=1}^r n_j = 0$. Legyen

$$\alpha(T) = \prod_{j=1}^r (T^{-a_j/2} - T^{a_j/2})^{n_j}$$

hatványsor a $T^{1/2}$ változóban. Legyen S az $a_1, \dots, a_r$ számok prímosztóinak a halmaza a 2-vel együtt.

$$W_S = \{\zeta \in \overline{\mathbb{Q}}^\times \mid \zeta^m = 1 \text{ valamilyen } m \geq 1 \text{ egészre, amire } (m, S) = 1\}$$

Mivel S tartalmazza a 2-t, ezért W_S minden elemének egyértelműen létezik négyzetgyöke. Legyen

$$\phi_\alpha : W_S \rightarrow \overline{\mathbb{Q}}^\times, \quad \phi_\alpha(\zeta) = \alpha(\zeta), \text{ ha } \zeta \neq 1, \quad \phi_\alpha(1) = \prod_{j=1}^r a_j^{n_j}.$$

Lemma

Minden $\zeta \in W_S$ egységgyökre

- (i) teljesül $\phi_\alpha(\zeta^{-1}) = \phi_\alpha(\zeta)$ és $\phi_\alpha(\zeta^\sigma) = \phi_\alpha(\zeta)^\sigma$ minden $\sigma \in \text{Gal}(\overline{\mathbb{Q}}/\mathbb{Q})$ -ra;
- (ii) ha q prím nincs S -ben, akkor

$$\prod_{\rho \in \mu_q} \phi_\alpha(\rho\zeta) = \phi_\alpha(\zeta^q);$$

- (iii) ha q prím nincs S -ben és ζ rendje relatív prím q -hoz, akkor

$$\phi_\alpha(\rho\zeta) \equiv \phi_\alpha(\zeta) \pmod{q}$$

minden $\rho \in \mu_q$ -ra és minden q fölötti q prímre.

Legyen $2 \in S$ prímek halmaza. Azt mondjuk, hogy $\phi : W_S \rightarrow \overline{\mathbb{Q}}^\times$ Euler rendszer, ha teljesül (i), (ii), (iii).

J. Coates and R. Sujatha.

Cyclotomic Fields and Zeta Values.

Springer Monographs in Mathematics. Springer Berlin Heidelberg,
2006.